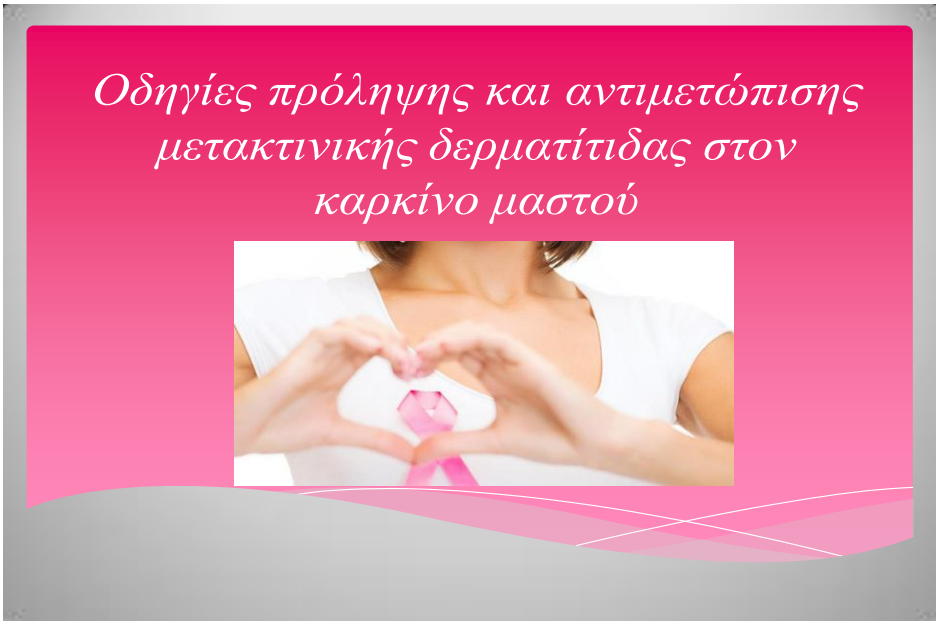

Επιμέλεια Συγγραφής

Φραγκιαδάκη Μαρία, ΤΕ Νοσηλεύτρια

Εργαστήριο Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας,

Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο

Ηρακλείου Κρήτης (ΠΑΓΝΗ)

Ιατρικό Προσωπικό Εργαστηρίου Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας

Μαρία Τόλια, Αναπλ. Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης, Διευθύντρια

Ευφροσύνη Λυραράκη, Διευθύντρια ΕΣΥ

Στέφανος Κάχρης, Διευθυντής ΕΣΥ

Αναστασία Φασουλάκη, Επιμελήτρια Α' ΕΣΥ

Παναγιώτα Μαυροειδή, Επιμελήτρια Α' ΕΣΥ

Αντώνιος Βαρβέρης, Επιμελητής Β’ ΕΣΥ

Χρυσόστομος Αντωνιάδης, Ειδικευόμενος Ιατρός

Τηλέφωνα επικοινωνίας

+302813402017

+302813402848

Στους ασθενείς μας…

* Τα οφέλη της ακτινοθεραπείας στην αντιμετώπιση του καρκίνου είναι πολύ σημαντικά.

* Η ακτινοθεραπεία χρησιμοποιείται περίπου 100 χρόνια για τη θεραπεία του καρκίνου, είτε ως βασική θεραπεία είτε ως επικουρική.

* Σε κάποιες περιπτώσεις όγκων, αποτελεί θεραπεία εκλογής, με άριστα αποτελέσματα, αποφεύγοντας τις ακρωτηριαστικές επεμβάσεις.

* Παρά τις προόδους που έχουν γίνει, η συχνότερη παρενέργεια που μπορεί να εμφανίσουν οι ασθενείς που υποβάλλονται σε ακτινοθεραπεία για καρκίνο μαστού είναι η ακτινοδερματίτιδα.

Τι είναι ακτινοδερματίτιδα και πως αντιμετωπίζεται

* Ακτινοδερματίτιδα καλείται η δερματική αντίδραση που προκαλείται κατά τη διάρκεια της ακτινοθεραπείας.

* Συνεπώς το δέρμα στην ακτινοβολούμενη περιοχή μπορεί να εμφανίσει πόνο, ερύθημα, ξηρή ή υγρή απολέπιση και εξαιρετικά σπάνια νέκρωση του δέρματος.

* Υπολογίζεται ότι σχεδόν το 85% - 90% των ασθενών που υποβάλλονται σε ακτινοθεραπεία, θα παρουσιάσει μια ελαφριά έως και μέτρια δερματική αντίδραση.

* Η ακτινοδερματίτιδα συνήθως υφίεται εντός ολίγων εβδομάδων, χωρίς να παραμείνει κάποια σοβαρή τοξικότητα.

Παράγοντες που επηρεάζουν την έναρξη και τη σοβαρότητα της δερματικής αντίδρασης

* Διάφοροι παράγοντες φαίνεται να επηρεάζουν τη σοβαρότητα, την έναρξη και τη διάρκεια των δερματικών αντιδράσεων.

Αυτοί διακρίνονται σε ενδογενείς και εξωγενείς:

* Η διατροφή.
* Το κάπνισμα. Δεν γνωρίζουμε επαρκώς τις παρενέργειες που μπορεί να προκαλέσει η χρήση ηλεκτρονικού τσιγάρου.
* Η ηλικία.
* Η φωτοευαισθησία του δέρματος.
* Το στάδιο της νόσου.
* Η σύγχρονη χημειοθεραπεία.
* Η παχυσαρκία.
* Συνοσηρότητα, όπως ο διαβήτης, νόσοι κολλαγόνου-αυτοάνοσα νοσήματα, αγγειοπάθειες.
* Έκθεση σε ήλιο, solarium.

Παράγοντες που έχουν να κάνουν με την διαδικασία της ακτινοθεραπείας όπως:

* Η θέση του πεδίου ακτινοβολίας.
* Η δόση, η τεχνική και η ενέργεια της ακτινοβολίας που χρησιμοποιείται.

Το Εθνικό Ινστιτούτο Καρκίνου των ΗΠΑ έχει κατατάξει τις περιπτώσεις οξείας δερματίτιδας σε 4 κατηγορίες ανάλογα με την σοβαρότητα των συμπτωμάτων

* Βαθμού 1. Ήπιο ερύθημα ή ξηρή απολέπιση.

* Βαθμού 2. Μέτριου έως σοβαρού βαθμού ερύθημα και υγρή απολέπιση στις δερματικές πτυχές.

* Βαθμού 3. Υγρή απολέπιση και εκτός δερματικών πτυχών.

* Βαθμού 4. Δερματική νέκρωση.

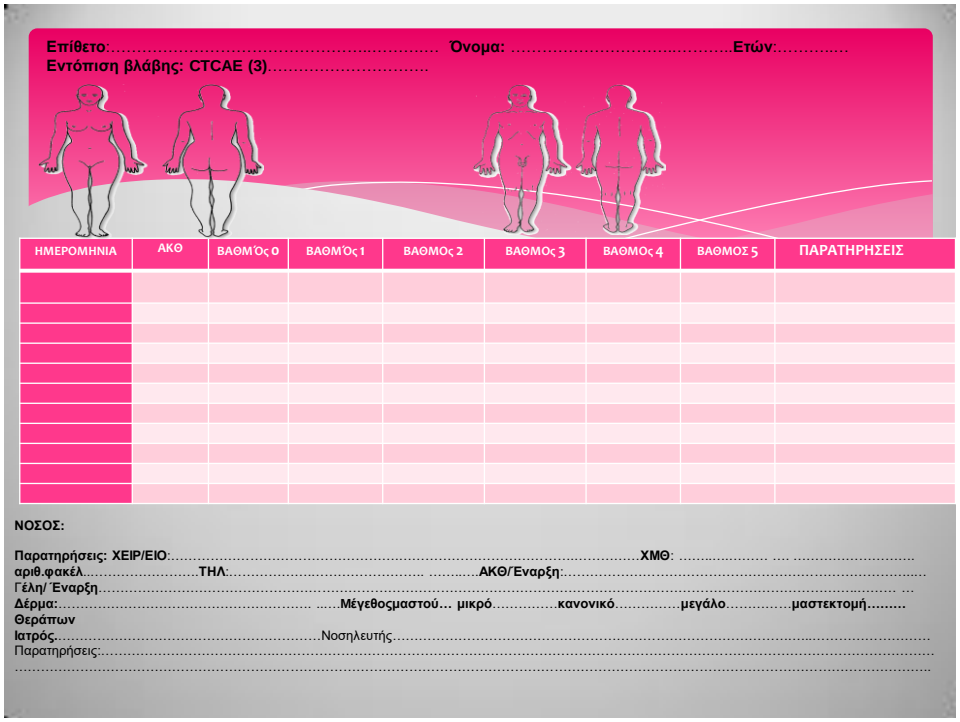

Επίθετο:…… **Όνομα:** ……..**Ετών**:……..
Εντόπιση βλάβης: CTCAE (3)……

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΚΘ	ΒΑΘΜΌς 0	ΒΑΘΜΌς 1	ΒΑΘΜΟς 2	ΒΑΘΜΟς 3	ΒΑΘΜΟς 4	ΒΑΘΜΟΣ 5	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΝΟΣΟΣ:

Παρατηρήσεις: ΧΕΙΡ/ΕΙΟ:……**ΧΜΘ**: …… …. ……
αριθ.φακέλ……**ΤΗΛ**:…… ……**ΑΚΘ/Έναρξη**:……
Γέλη/ Έναρξη…… …
Δέρμα:…… ……**Μέγεθος μαστού… μικρό**……**κανονικό**……**μεγάλο**……**μαστεκτομή……**
Θεράπων
Ιατρός……Νοσηλευτής……
Παρατηρήσεις:……
……

Σε αυτή την καρτέλα καταγράφεται και αξιολογείται κάθε εβδομάδα ο/η ασθενής, στο Εργαστήριο Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας του ΠΑΓΝΗ και παρακολουθείται στενά η πορεία του.

Βάση της εξέλιξής του γίνονται και οι παρεμβάσεις όπου χρειάζονται.

Σημαντικό για εμάς είναι ο τύπος του δέρματος και το μέγεθος του μαστού, η τεχνική, η δόση, καθώς και οι περιοχές που ακτινοβολούνται.

Οδηγίες προφύλαξης του δέρματος, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα εμφάνισης ακτινικής δερματίτιδας, σοβαρού βαθμού.

* Συνίσταται ο απαλός καθαρισμός της περιοχής με χλιαρό ή δροσερό νερό και σαπούνι με ουδέτερο ph, χωρίς άρωμα (όχι πράσινο).
* Απαλό στέγνωμα του δέρματος και αποφυγή τριψίματος.
* Αποφυγή εφαρμοστών ρούχων ώστε να αποφεύγεται η τριβή στις ακτινοβολημένες περιοχές.
* Αποφυγή στηθόδεσμου με δαντέλλα, μπανέλα. Χρήση βαμβακερών σουτιέν, χωρίς ραφές.
* Χρήση ενυδατικών και αναπλαστικών προϊόντων από την πρώτη μέρα της θεραπείας και η επανάληψή τους τουλάχιστον τρεις φορές την ημέρα.
* Αποφυγή αποσμητικών που περιέχουν αλουμίνιο, ταλκ και αρωμάτων.
* Χρήση σκευασμάτων που ανακουφίζουν από τα συμπτώματα της ακτινοδερματίτιδας ανάλογα με τη σοβαρότητά της.
* Αποφυγή χρήσης μαλακτικού στα ρούχα.
* Συστήνεται καθημερινό πλύσιμο των ρούχων, σουτιέν, σε θερμοκρασία τουλάχιστον 60° και καλό ξέπλυμα με άφθονο νερό, για να μην παραμείνουν ερεθιστικά υπολείμματα σαπουνιού.
* Αποφυγή καλλυντικών, make-up στην περιοχή που ακτινοβολείται.

* Αποφυγή κοπιαστικών εργασιών καθ’ όλη τη διάρκεια της ακτινοθεραπείας και για ένα χρονικό διάστημα, μετά το τέλος (εξαρτάται από την περίπτωση).

* Να πίνετε άφθονο νερό.

* Συστήνεται ισορροπημένη, μεσογειακή διατροφή.

* Ενημερώνετε πάντα τον ιατρό σας, για την λήψη οποιουδήποτε φαρμάκου λαμβάνετε κατά τη διάρκεια της ακτινοθεραπείας. Πρέπει να αναφέρετε ακόμη και τα σκευάσματα ομοιοπαθητικής, βιταμινών ή και συμπληρωμάτων διατροφής.

ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ – ΠΡΟΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΚΤΙΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ grade 0

* Είναι απαραίτητη η διατήρηση καλής δερματικής υγιεινής καθ' όλη τη διάρκεια της θεραπείας. Το πλύσιμο μειώνει το μικροβιακό φορτίο και την πιθανότητα λοίμωξης.

* Πλένουμε καθημερινά το δέρμα ήπια με χλιαρό νερό, σαπούνι με ουδέτερο pH. Είναι σημαντικό να διατηρούμε το δέρμα στεγνό.

* Δεν το τρίβουμε και δεν κάνουμε μασάζ στο δέρμα. Σκουπιζόμαστε ταμπονάριστά, με καθαρή πετσέτα, που δεν περιέχει μαλακτικό.

* Εφαρμόζουμε ενυδατική αναπλαστική κρέμα χωρίς αρώματα 3-4 φορές την ημέρα. Δεν βάζουμε ενυδατική κρέμα σε περιοχές του δέρματος που έχουν «ανοιχτή πληγή».

* Αποφεύγουμε τη χρήση πούδρας στην περιοχή.

* Φοράμε χαλαρά, βαμβακερά ρούχα γύρω από την ακτινοβοληθείσα περιοχή .

* Δεν ξυρίζουμε την περιοχή με ξυραφάκι.

* Να προτιμάται η χρήση ηλεκτρικής μηχανής.

* Στην περιοχή της μασχάλης μπορούμε να χρησιμοποιούμε ένα ήπιο αποσμητικό χωρίς αλουμίνιο ή με κρυστάλλους, αλλά μόνο σε άθικτο δέρμα.

* Συνιστάται η διακοπή του καπνίσματος

Συνιστώνται:

1. Κρέμες για ενυδάτωση, προστασία φροντίδα και αναζωογόνηση του δέρματος για την ακτινοβολία.

Ή

2. Με υαλουρονικό οξύ και αργυρούχο σουλφαδιαζίνη

Εφαρμογή 3-4 φορές την ημέρα σε όλη την περιοχή ακτινοβόλησης

* Οι κρέμες δημιουργούν έναν φυσικό φραγμό και προστατεύουν το δέρμα από τους εξωτερικούς παράγοντες δημιουργώντας έτσι ευνοϊκές συνθήκες για την διαφύλαξη και την αποκατάσταση της φυσικής δερματικής στιβάδας σε περίπτωση ερυθήματος.

* Η πλούσια ενυδατική δράση τους με τις αναπλαστικές ιδιότητές τους και τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους τις καθιστούν κατάλληλες για την επούλωση των περιοχών του δέρματος που έχουν ακτινοβοληθεί.

* Χάρη στη σύνθεσή τους, συνδυάζουν πληθώρα συστατικών τα οποία δρουν συνεργικά ανακουφίζοντας από τα ενοχλητικά συμπτώματα.

ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Grade 1.0: Αλλαγή δέρματος σε ερυθρό ή σκούρο, αίσθημα καύσου ή κνησμού πιθανόν να συνοδεύεται από ήπιο οίδημα - ξηρή απολέπιση.

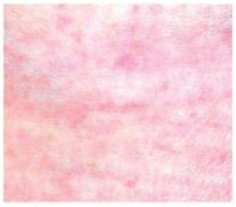

Grade 1.0

Υγιεινή:

* Πλένετε καθημερινά το δέρμα ήπια με χλιαρό νερό και απαλό σαπούνι. Είναι σημαντικό να διατηρείτε το δέρμα στεγνό σκουπίζοντάς απαλά με μία μαλακή πετσέτα.

* Μην τρίβετε και μην κάνετε μασάζ στο δέρμα.

* Για την απομάκρυνση των υπολειμμάτων της κρέμας και την ανακούφιση της αίσθησης του καύσου μπορείτε να εφαρμόσετε κομπρέσες φυσιολογικού ορού αρκετές φορές την ημέρα.

* Αποφύγετε τη χρήση πούδρας στην περιοχή, ιδιαίτερα στις δερματικές πτυχές.

Συνιστώνται:

1. Κρέμες για ενυδάτωση, προστασία φροντίδα και αναζωογόνηση του δέρματος για την ακτινοβολία.

Ή

2. Με υαλουρονικό οξύ και αργυρούχο σουλφαδιαζίνη

Εφαρμογή 3-4 ΦΟΡΕΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΗΣΗΣ

* Οι κρέμες δημιουργούν έναν φυσικό φραγμό και προστατεύουν το δέρμα από τους εξωτερικούς παράγοντες δημιουργώντας έτσι ευνοϊκές συνθήκες για την διαφύλαξη και την αποκατάσταση της φυσικής δερματικής στιβάδας σε περίπτωση ερυθήματος.

* Η πλούσια ενυδατική δράση τους με τις αναπλαστικές ιδιότητές τους και τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους τις καθιστούν κατάλληλες για την επούλωση των περιοχών του δέρματος που έχουν ακτινοβοληθεί.

* Χάρη στη καινοτόμο σύνθεσή τους, συνδυάζουν πληθώρα συστατικών τα οποία δρουν συνεργικά ανακουφίζοντας από τις ενδείξεις και τα συμπτώματα της νόσου.

ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Grade 2.0 -3.0: Απόπτωση της επιδερμίδας και έκθεση του δέρματος δημιουργία κύστεων ή φυσαλίδων εκροή υγρού-πόνος.

Grade 2.0

Grade 3.0

Υγιεινή:

* **Να τηρούνται οι κανόνες αντισηψίας.**
* Πλένετε καθημερινά το δέρμα ήπια με φυσιολογικό ορό. Είναι σημαντικό να αφαιρείται κάθε υπόλειμμα κρέμας από την προηγούμενη εφαρμογή.
* Μπορείτε να εφαρμόζετε κομπρέσες φυσιολογικού ορού ή με χαμομήλι έως 4 φορές την ημέρα.

Συνιστώνται

* Blue de Methilene
* Silver sulfadiazine
* Silver Sulfaldiazine + Sodium Hyaluronate
* Επιθέματα απορρόφησης υγρών
* Κρέμες με αντιμικροβιακή και αντιφλεγμονώδη δράση
* Sodium Hyaluronate

Στο Site Oncology Nursing Society, υπάρχουν οι PEP cards (Putting Evidence into Practice) όπου ανανεώνονται συνεχώς και μπορούμε να ενημερωνόμαστε σχετικά με την ενδεδειγμένη θεραπευτική αντιμετώπιση, σε κάθε ανεπιθύμητη ενέργεια.

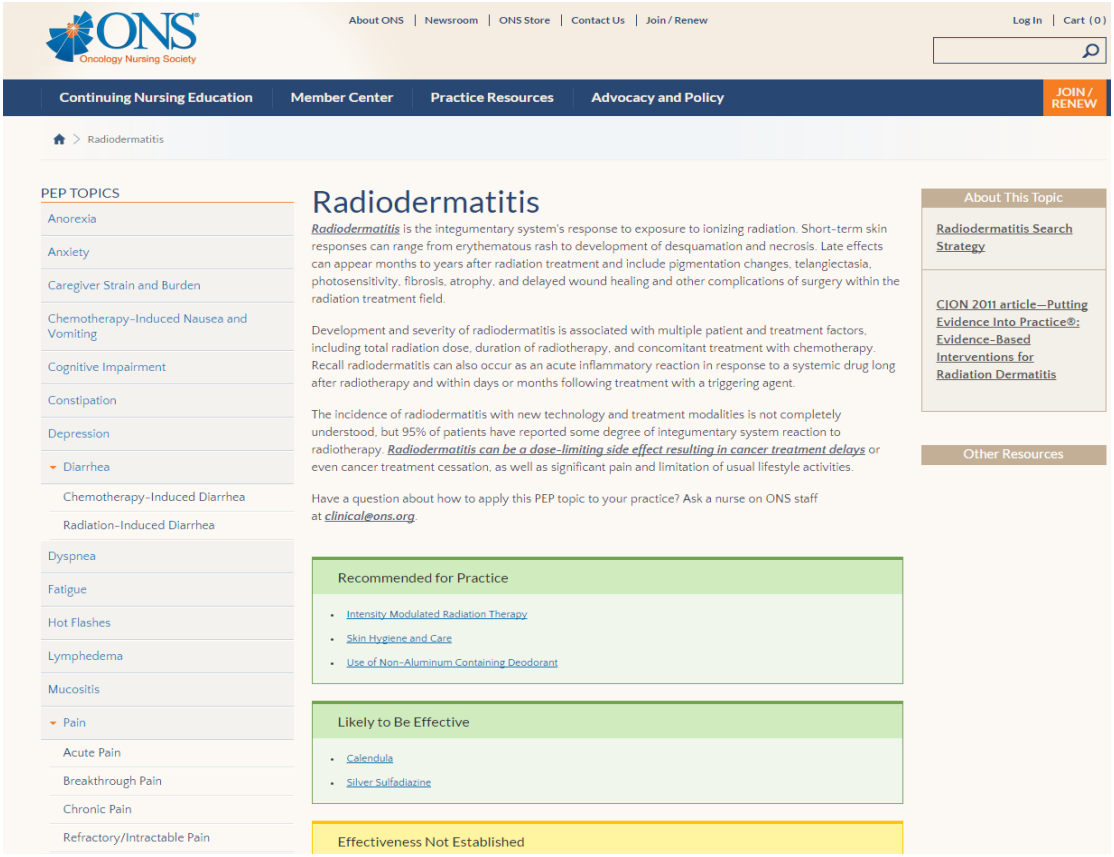

ONS Oncology Nursing Society

About ONS | Newsroom | ONS Store | Contact Us | Join / Renew

Log In | Cart (0)

Continuing Nursing Education | Member Center | Practice Resources | Advocacy and Policy | JOIN / RENEW

Radiodermatitis

PEP TOPICS

- Anorexia
- Anxiety
- Caregiver Strain and Burden
- Chemotherapy-Induced Nausea and Vomiting
- Cognitive Impairment
- Constipation
- Depression
- Diarrhea
  - Chemotherapy-Induced Diarrhea
  - Radiation-Induced Diarrhea
- Dyspnea
- Fatigue
- Hot Flashes
- Lymphedema
- Mucositis
- Pain
  - Acute Pain
  - Breakthrough Pain
  - Chronic Pain
  - Refractory/Intractable Pain

Radiodermatitis

Radiodermatitis is the integumentary system's response to exposure to ionizing radiation. Short-term skin responses can range from erythematous rash to development of desquamation and necrosis. Late effects can appear months to years after radiation treatment and include pigmentation changes, telangiectasia, photosensitivity, fibrosis, atrophy, and delayed wound healing and other complications of surgery within the radiation treatment field.

Development and severity of radiodermatitis is associated with multiple patient and treatment factors, including total radiation dose, duration of radiotherapy, and concomitant treatment with chemotherapy. Recall radiodermatitis can also occur as an acute inflammatory reaction in response to a systemic drug long after radiotherapy and within days or months following treatment with a triggering agent.

The incidence of radiodermatitis with new technology and treatment modalities is not completely understood, but 95% of patients have reported some degree of integumentary system reaction to radiotherapy. ***Radiodermatitis can be a dose-limiting side effect resulting in cancer treatment delays*** or even cancer treatment cessation, as well as significant pain and limitation of usual lifestyle activities.

Have a question about how to apply this PEP topic to your practice? Ask a nurse on ONS staff at ***clinical@ons.org***.

Recommended for Practice

- Intensity Modulated Radiation Therapy
- Skin Hygiene and Care
- Use of Non-Aluminum Containing Deodorant

Likely to Be Effective

- Calendula
- Silver Sulfadiazine

Effectiveness Not Established

About This Topic

Radiodermatitis Search Strategy

CION 2011 article—Putting Evidence Into Practice®: Evidence-Based Interventions for Radiation Dermatitis

Other Resources

Παραμένουμε στη διάθεσή σας, για οποιαδήποτε ερώτηση ή διευκρίνιση.

Σας ευχαριστούμε

Το προσωπικό του Εργαστηρίου Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας - ΠΑΓΝΗ